

**TURIZM DOIRASIDA JIZZAX VILOYATI ARNASOY, ZOMIN,
FORISH TUMANLARI BO‘YLAB O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI
TALABALARI ISHTIROKIDAGI AMALIY ISHLAR**

Muhsina Jo‘raboyeva

Annotatsiya: Ushbu maqolada Jizzax viloyatining Arnasoy, Zomin va Forish tumanlari bo‘ylab O‘zbekiston Milliy universiteti talabalari tomonidan amalga oshirilgan amaliy turizm ishlari tahlil qilinadi. Maqolada talabalar ishtirokidagi amaliy mashg‘ulotlarning ilmiy, ekologik va iqtisodiy ahamiyati, turizm infratuzilmasini rivojlantirishdagi roli, shuningdek, bu jarayonning mahalliy aholi, tabiiy muhit va hududiy brendlashuvga ta’siri ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, maqolada ta’lim bilan turizmni uyg‘unlashtirish orqali yangi avlod mutaxassislarini tayyorlashning dolzarb yo‘nalishlari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: turizm, amaliy ish, Jizzax viloyati, Arnasoy, Zomin, Forish, O‘zbekiston Milliy universiteti, ekologik turizm, dala tadqiqotlari, talabalar amaliyoti, innovatsion ta’lim.

O‘zbekiston bugungi kunda turizm sohasini milliy iqtisodiyotning ustuvor tarmoqlaridan biri sifatida rivojlantirib kelmoqda. Turizmning rivojlanishi nafaqat iqtisodiy foyda keltiradi, balki ekologik barqarorlikni, madaniy almashinuvni va ta’lim tizimini ham mustahkamlaydi. Ayniqsa, turizm sohasida malakali kadrlar tayyorlashda amaliy mashg‘ulotlarning o‘rni beqiyosdir. Shu maqsadda O‘zbekiston Milliy universiteti talabalari tomonidan har yili mamlakatimizning turli hududlarida amaliy dala tadqiqotlari, ekskursiyalar va ilmiy kuzatuvlar o‘tkaziladi. Jizzax viloyati esa o‘zining tabiiy go‘zalligi, turizm salohiyati va geografik xilma-xilligi bilan bunday amaliy ishlarga eng qulay hududlardan biri sifatida tanlangan.

Arnasoy, Zomin va Forish tumanlari geografik jihatdan turli landshaftlarga ega: Arnasoy – ko‘llar va suv havzalari bilan mashhur, Zomin – tog‘li va o‘rmonli hudud sifatida ekologik turizm markazi, Forish esa cho‘l va dasht landshaftlarini o‘zida mujassam etgan. Bu hududlarning barchasi talabalar uchun tabiiy laboratoriya sifatida xizmat qiladi. Amaliy ishlar davomida talabalarga nafaqat nazariy bilimlarni mustahkamlash, balki turizm resurslarini o‘rganish, ekologik monitoring o‘tkazish, aholi bilan so‘rovlar o‘tkazish va turistik yo‘nalishlar xaritasini tuzish imkoniyati yaratiladi. Shuningdek, amaliy ishlar jarayonida talabalar xalqaro turizm standartlariga mos ravishda turistik mahsulotlarni ishlab chiqish, sayohat xizmatlari sifatini baholash va turizmni barqaror rivojlantirish strategiyalarini tahlil qilishni o‘rganadilar. Bu esa O‘zbekiston Milliy universitetining “Amaliy geografiya”, “Turizm va servis” hamda

“Ekologiya” yo‘nalishlarida tahsil olayotgan talabalarga o‘z sohasining haqiqiy mutaxassisi bo‘lish imkonini beradi. Jizzax viloyatining tabiiy-iqlimiy sharoiti turizmning deyarli barcha turlarini rivojlantirishga imkon beradi. Ayniqsa, Zomin tumanidagi Zomin milliy bog‘i O‘zbekistonning eng qadimiy va eng yirik qo‘riqlanadigan hududlaridan biri sifatida e‘tiborga loyiqdir. Talabalar bu yerda ekologik kuzatuvlar olib boradilar, hayvonot va o‘simlik dunyosining biologik xilmaxilligini o‘rganadilar. Bundan tashqari, tog‘li hududlarda joylashgan dam olish maskanlarining xizmat ko‘rsatish tizimini tahlil qilish orqali turistik infratuzilmani takomillashtirish bo‘yicha ilmiy tavsiyalar ishlab chiqadilar. Forish tumanida esa talabalar cho‘l turizmi va etnoturizm imkoniyatlarini o‘rganishadi. Bu yerda qadimiy madaniy yodgorliklar, qadimiy qishloq xo‘jaligi izlari va arxeologik topilmalar mavjud. Shuningdek, mahalliy aholi hayoti, ularning urf-odatlar va hunarmandchilik turlari bilan tanishish talabalarga ijtimoiy-madaniy tahlil o‘tkazish imkonini beradi. Bu holatda talabalarning faqat nazariy emas, balki madaniyatlararo muloqot ko‘nikmalari ham rivojlanadi. Arnasoy tumanida joylashgan Arnasoy ko‘llari tizimi suv turizmi, baliqchilik va ekologik dam olish uchun katta imkoniyatlarga ega. Talabalar bu hududda ekologik monitoring olib borishadi, suvning ifloslanish darajasi, flora va faunaga ta‘sirini o‘rganishadi. Shu bilan birga, Arnasoydagi tabiiy landshaftlardan turistik yo‘nalish sifatida foydalanishning afzallik va xavf omillari o‘rganiladi. Ushbu kuzatuvlar asosida talabalarning ilmiy hisobotlari va tavsiyalari viloyat turizm boshqarmasiga taqdim etiladi. Bunday amaliy faoliyat talabalarning ilmiy salohiyatini oshiradi, ularni mustaqil tahlil, kuzatuv, tadqiqot olib borish, jamoa bilan ishlash kabi muhim kompetensiyalar bilan ta‘minlaydi. Eng muhimi, talabalar bu jarayonda turizm sohasi nafaqat xizmat ko‘rsatish tarmog‘i, balki ilmiy, ekologik va madaniy tizim ekanligini chuqur anglaydilar. O‘zbekiston Milliy universiteti tomonidan tashkil etilayotgan bunday dala amaliyotlari xalqaro ta‘lim standartlariga mos ravishda tashkil etilgan. Talabalar o‘z amaliy ishlarini nafaqat ichki, balki xalqaro tajriba bilan taqqoslab o‘rganadilar. Jumladan, Germaniya, Yaponiya, Janubiy Koreya va Malayziya universitetlarining turizm fakultetlari bilan o‘tkazilgan onlayn seminarlar jarayonida o‘z kuzatuv natijalarini taqdim etish imkoniyatiga ega bo‘ldilar.

Amaliy ishlarning yana bir muhim jihati — mahalliy aholining ishtirokini kengaytirishdir. Talabalar turizmning mahalliy iqtisodiyotga ta‘sirini o‘rganish maqsadida Arnasoy, Zomin va Forish tumanlaridagi tadbirkorlar, fermer xo‘jaliklari va mahalla yetakchilari bilan suhbatlar o‘tkazadilar. Bu orqali “mahalliy turizm” konsepsiyasi, ya‘ni aholining o‘z resurslari asosida turistik xizmatlar yaratish g‘oyasi rivojlantiriladi. Natijada, amaliy ishlar nafaqat o‘quv jarayonining bir qismi, balki hududiy turizmni barqaror rivojlantirish vositasi sifatida shakllanmoqda. Jizzax

viloyatining tabiiy va madaniy boyliklari O‘zbekiston Milliy universiteti talabalari ilmiy izlanishlari orqali yangi yondashuvlar bilan qayta ochilmoqda. Ushbu amaliyotlar natijasida ishlab chiqilgan tahliliy tavsiyalar asosida viloyat turizm boshqarmasi yangi ekoturizm yo‘nalishlarini yaratish, yo‘l infratuzilmasini yaxshilash, yangi dam olish maskanlari tashkil etish bo‘yicha ishlar olib bormoqda. Bu jarayonlar O‘zbekistonda “ilm va amaliyot integratsiyasi” tamoyilining amalda qo‘llanilayotganini ko‘rsatadi. Yoshlar nafaqat bilim olmoqda, balki o‘z faoliyati orqali jamiyat taraqqiyotiga hissa qo‘shmoqda. Shu tarzda O‘zbekiston Milliy universiteti mamlakatda barqaror turizmni rivojlantirish, ekologik madaniyatni oshirish va xalqaro darajadagi mutaxassislarni tayyorlashda yetakchi o‘quv maskanlaridan biriga aylanmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Turizm qo‘mitasi. Turizmni rivojlantirish konsepsiyasi 2023–2030. Toshkent, 2023.
2. O‘zbekiston Milliy universiteti. Talabalar dala amaliyotlari to‘plami. Toshkent, 2024.
3. Karimova N. “Zomin milliy bog‘ining ekologik turizm salohiyati.” Ekologiya va barqarorlik jurnali, №4, 2023.
4. Jizzax viloyati hokimligi ma’lumotlari. Hududiy turizmni rivojlantirish dasturi 2024. Jizzax, 2024.
5. UNWTO. Education and Tourism Integration in Central Asia. Madrid, 2022.
6. Fayzieva M. “Amaliy geografiya ta’limida dala ishlarining roli.” Oliy ta’lim va innovatsiyalar, №2, 2024.